

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 39/1976-77 med anledning av ltm Börje Hagströms m.fl.hemställningsmotion om förslag till landskapslagar om partier, partistöd och presstöd.

Landstinget har över ovannämnda hemställningsmotion inbegärt lagutskottets yttrande. Utskottet har i ärendet hört lantrådet Alarik Häggblom, lagberedningschefen Christer Jansson samt kanslisekreteraren Lars-Ingmar Johansson och får anföra följande.

I rikets budget beviljas årligen - förutom vissa mindre stöd som ej nu är aktuella - anslag dels för politisk verksamhet (det s.k. partistödet) och dels för politisk information (det s.k. presstödet). Partistödet fördelas av statsrådets kansli och presstödet av trafikministeriet. I rikets partilag av den 10.1 1969 (FFS 10/69) stadgas i 9 § att parti, som är företrätt i riksdagen kan beviljas understöd för sin offentliga verksamhet ävensom att sagda understöd fördelas mellan partierna i förhållande till det antal riksdagsmandat de erhållit vid senaste riksdagsmannaval. Varken landskapet Åland eller Ålands riksdagsman, som ju i allmänhet förutsättes representera icke något visst politiskt parti utan hela landskapet Åland, nämnes särskilt i partilagen.

I praktiken förverkligas emellertid Ålands andel av dessa medel för politiska aktiviteter sålunda, att "landskapet Åland" per postgiro erhåller 1/200-del av hela anslaget i riket (f.n. utgör Ålands andel 230.000 mk). Från detta belopp avsättes överst nödiga medel för riksdagsmannens kansliutgifter medan återstoden utgivits mot redovisningsskyldighet dels såsom understöd för politisk verksamhet och dels såsom understöd för politisk informationsverksamhet. Vardera understöden har t.o.m. år 1976 uträknats på basen av vederbörande fraktions röstetal vid senaste landstingsval. Detta system hade ansetts vara det matematiskt sett mest rättvisa och har även givit sådana fraktioner, som inte fått mandat i landstinget, rätt till understödsmedel. Riktlinjerna för hur anslaget för stödjande av politisk information skulle utnyttjas i landskapet hade uppdragits i ett betänkande (1975:12) som i stort sett omfattats av landskapsstyrelse och landsting. I betänkande 1976:12 angående fördelningen av understödet för politisk information har föreslagits att detta presstöd i framtiden skall fördelas enligt de mandatantal de i landstinget företrädde politiska fraktionerna besitter. Denna princip har omfattats av landskapsstyrelsen att gälla från och med år 1977.

Lagutskottet har ur olika aspekter diskuterat motionen och även försökt klargöra för sig motionärernas önskemål. Såvitt utskottet förstått saken, önskar motionärerna dels en åländsk lag motsvarande rikets partilag. Detta önskemål har utskottet icke ansett det möjligt att stödja, dels emedan lagstiftningsbehörigheten synes oklar ("Med parti avses i denna lag en registrerad förening som är införd i det partiregister.....") och dels emedan det politiska partiväsendet på Åland långt ifrån ännu har utvecklats mot sådan stadga och fasthet i formerna att det skulle förefalla befogat med en särskild lagstiftning om de åländska partierna.

Såsom följande punkt har utskottet noterat, att motionärerna dels också önskar en lag om fördelningen inom Åland av landskapets andel av anslaget i riket för såväl politisk verksamhet som för politisk informationsverksamhet. Lagutskottet är i princip med om att en sådan lag skulle stiftas men understryker i detta sammanhang blott några av de svårigheter som i så fall måste utredas och övervinnas. Dels borde, som ovan redan omnämnts, viss bas för en egen åländsk lagstiftning skapas genom en hänvisning till / landskapet Ålands särställning i rikets partilag, dels är det knappast möjligt att i landskapslag införa stadganden vare sig om stöd för riksdagsmannaval och för riksdagsmannens verksamhet inom riksdagens ram eller för elektorval och dels slutligen borde en sådan åländsk lagstiftning också beakta de politiska aktiviteter, som föranledas direkt av Ålands självstyrelse. Allt detta torde dock vara svårigheter som kan övervinnas.

Slutligen har utskottet förstått att motionärerna dels också skulle anse det önskvärt att anslag för stödjande av politisk verksamhet och för politisk informationsverksamhet skulle upptagas i landskapets ordinarie budget och alltså icke vidare anvisas såsom anslag direkt från riket till landskapsstyrelsen med redovisningsskyldighet först från mottagarna gentemot landskapsstyrelsen och sedan från landskapsstyrelsen gentemot riksinstanser. Ifall problemen med en åländsk ramlag för stödjande av olika politiska aktiviteter kan lösas på ett ändamålsenligt sätt torde emellertid även önskemålet om understödsanslagets inplacering i den ordinarie budgeten vara möjligt att tillgodose. Frågan om beräkningen av anslagets rätta storlek skulle dock ej heller denna gång vara lätt att lösa. Möjligen måste anslaget i ordinarie budgeten beräknas motsvara sådana aktiviteter, som är att hänföra till Ålands självstyrelse medan Ålands andel av riksanslaget till den del det skulle vara fråga om stödjande av aktiviteter inom rikets behörighetsgränser fortfarande måhända måste följa de direktiv och föreskrifter som gäller för landet i övrigt.

-3-

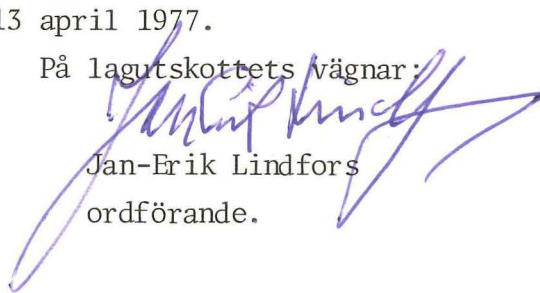
Ett förverkligande av förslaget om landskapslagstiftning om de allmänna riktlinjerna för anslagets fördelning, användning och redovisning respektive om upptagande av anslag för ifrågavarande ändamål i landskapets ordinarie budget skulle dock otvivelaktigt på ett mera tillfredsställande sätt anknyta landstinget till förfogandet över dessa penningmedel.

Med hänvisning till det ovan sagda får utskottet, som alltså i sak omfattat motionens syftemål, vördsamt föreslå

att Landstinget måtte hemställa hos landskapsstyrelsen om utredning av lämpligaste sättet att genom landskapslagstiftning uppdragade allmänna riktlinjerna för fördelning, användning och redovisning av ett i ordinarie budgeten för landskapet Åland upptaget årligt anslag för stödjande av politisk verksamhet och politisk information på Åland ävensom om att landskapsstyrelsen här efter inkommer till landstinget med av utredningen föranledda förslag i ärendet.

Mariehamn den 13 april 1977.

På lagutskottets vägnar:

Jan-Erik Lindfors
ordförande.

Närvarande i utskottet: ordföranden Lindfors, viceordföranden Andersson samt ledamöterna Berg och Dahlman ävensom ersättaren Bergroth.